

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
Универзитета у Бањој Луци

ПРИМЉЕНО: 5.9.2016.			
ОРГ.ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОГ	ВРЕДНОСТ
16/1	1491	16	

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Научно – наставног вијећа Економског факултета Универзитета у Бањој Луци број: 13/3.1180-VIII-9.2/16, а на основу члана 149. Закона о високом образовању, члана 54. Статута Универзитета у Бањој Луци и члана 20. Статута Економског факултета, на сједници одржаној 06.07.2016. године, именована је

Комисија за оцјену подобности кандидата и теме докторске дисертације у саставу:

1. Др Горан Поповић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област *Међународна економија*, предсједник,
2. Др Гордана Ченић Јотановић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област *Међународна економија*, члан,
3. Др Радован Ковачевић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Београду, ужа научна област *Међународни економски односи*, члан.

Комисија је детаљно размотрела биографске податке о кандидату, његове стручне квалификације, досадашњи научно-истраживачки рад, објављене научне и стручне радове, оцијенила је оригиналност, значај и научни допринос истраживања које кандидат намјерава провести. Након разматрања подобности кандидата мр Николе Жарковића и теме под насловом "**Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра**", у пуној међусобној сагласности подноси Вијећу овај Извјештај.

Састав Комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив у же научне области за коју је изабран у звање, назив универзитета и факултета у којем је члан комисије стално запослен.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Основни биографски подаци о кандидату

Мр Никола (Васиљ) Жарковић рођен је 05.02.1985. године у Бањој Луци. Основну и средњу економску школу завршио је у Бањој Луци са одличним успјехом током цијelog периода школовања. Дипломирао је на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци 13.07.2009. године, са просјечном оцјеном 7,9 и дипломским радом са оцјеном 10. Постдипломске студије на смјеру „Финансијски менаџмент“ је завршио на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци са просјечном оцјеном 9,40. Магистарску тезу под називом „Утицај глобалне економске кризе на положај неразвијенијих у односу на развијеније земље Европске уније“ је одбранио 06.06.2015. године.

Од октобра 2009. године ради у Агенцији за банкарство Републике Српске у Бањој Луци. Тренутно ради на пословима вишег стручног сарадника за развој и усклађивање банкарске регулативе, европске интеграције и међународну сарадњу.

Искуство на руководећим, управљачким и надзорним функцијама: члан је Надзорног одбора Гарантног фонда Републике Српске (по Одлуци Владе Републике Српске).

Говори активно енглески и њемачки језик, посједује дипломе енглеског и њемачког језика, као и Први сертификат енглеског језика Универзитета у Кембриџу (енгл. *First Certificate in English, University of Cambridge*).

Посједује руководне, управљачке, надзорне и организационе способности, знање у домену супервизије банака, европских директива и базелских принципа којима се уређује пословање банака и других финансијских организација, те знања и вјештине у планирању, организацији, комуникацији, непристрасном доношењу одлука, савјесном и одговорном обављању послова, знања о садржају и начину рада управних и надзорних одбора правних лица, институција, установа, фондова и агенција, знања о изради стратешких, пословних и финансијских планова правних лица.

Стручни сертификати: „Банкарска супервизија тржишних ризика“ (енгл. *Banking supervision-market risks, USAID*), „Кредитна процјена и управљање кредитним портфолијом“ (енгл. *Credit Assessment and credit management, Financial technology transfer agency, Luxembourg*), „Имплементација Базел-а II – стуб II“ (енгл. *Basel II–Pillar II implementation, Financial technology transfer agency, Luxembourg*), „Управљање кредитним ризиком“ (енгл. *Credit risk management, Financial technology transfer agency, Luxembourg*), „Макропруденцијална супервизија“ (енгл. *Macro-prudential supervision, International Monetary Fund and Joint Vienna Institute, Vienna*),

„Управљање ризиком ликвидности банака у Базелу III и Оквир капиталних захтјева директиве IV(CRD IV)“ (енгл. *Bank liquidity risk management in the Basel III and Capital requirements directive IV – CRD IV framework, International Finance Corporation – IFC and Swiss State Secretariat for Economic Affairs - SECO*), „Макропруденцијалне политике“ (енгл. *Macro-prudential policies, International Monetary Fund and Joint Vienna Institute, Vienna*), „Међународни стандарди финансијског извјештавања“ (енгл. *International Financial Reporting Standards, Financial technology transfer agency, Luxembourg*), Сертификати CoSIM systems“ за софтвере „Word“ и „Excel“ и Сертификат Електротехничког факултета Универзитета у Бањој Луци о стеченим знањима из рада у оперативним системима „DOS“ и „Windows“ и програмском пакету „Microsoft Office“.

Научно – истраживачки и стручни рад

Кандидат мр Никола Жарковић је, након стицања звања магистра економских наука, објавио два научна рада и једну монографију. У наставку се даје кратак приказ научних радова и монографије кандидата.

Радови који су категорисани као научни:

- 1) Жарковић Н. (2015). *Економска криза у Грчкој*, категорисан као оригинални научни рад, Сварог, научно-стручни часопис за друштвене и природне науке, Независни универзитет Бања Лука. Часопис је рангиран у прву категорију националних научних часописа (са 26 бодова) који су категорисани у складу са Правилником о публиковању научних публикација од стране Министарства науке и технологије Републике Српске.

Истраживања која су представљена овим радом јасно указују да дубока економска криза у којој се налази Грчка представља најдрастичнији примјер земље у кризи са свим негативним посљедицама на све сфере живота. Она није само производ фискалне неодговорности земље, већ и бројних унутрашњих и спољних фактора попут велике зависности од страног капитала, велике ослоњености на услужни сектор, ниске конкурентности привреде и слабости Европске уније да се правовремено, на прави начин и правим мјерама бори са асиметричним кретањима и дубоким кризама у земљама чланицама на периферији Европске уније. Криза је довела, у свом дугом временском трајању од скоро једне деценије, до негативних стопа раста реалног бруто домаћег производа и индустриске производње, значајног пада инвестиција, запослености, кредитне активности банака, директних страних инвестиција, као и раста јавног дуга и буџетског дефицита. Проблем великог јавног дуга није само проблем грчке владе, већ и влада и банака Француске, Њемачке и Велике Британије које су, у периоду експанзије и похлепе за зарадама, биле највећи кредитори грчком јавном и приватном сектору. Анализирајући кретања кључних макроекономских показатеља аутор указује да досадашњи пакети финансијске помоћи праћени мјерама штедње не само да нису дали жељене резултате, већ су

земљу гурнули у даљњу рецесију, а рецесија, у нова задужења. Аутор констатује да без значајнијег отписа дугова од стране кредитора и економских мјера које ће подстицати економски раст, Грчка не може изаћи из кризе. Излазак из кризе ће бити дуг, тежак и неизвјестан процес.

- 2) Жарковић Н. (2016). *Европска унија – криза и изазови развоја и опстанка*, категорисан као прегледни чланак, АСТА ECONOMICA, научни часопис за економију, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци. Часопис је рангиран у прву категорију националних научних часописа (са 29 бодова) који су категорисани у складу са Правилником о публиковању научних публикација од стране Министарства науке и технологије Републике Српске.

Истраживање у овом раду је посвећено дубокој кризи Европске уније и изазовима развоја и опстанка. Економска криза је избрисала прогрес европских привреда остварен у годинама прије кризе. Стабилан привредни раст и раст запослености који су карактерисали деценију прије кризе су нестали. У условима раста и економског просперитета, асиметрија Европске уније и еврозоне није стварала веће проблеме. Међутим, економска криза у Европској унији је имала израженији интензитет и дуже вријеме трејања у односу на кључног ривала САД и неједнак интензитет на поједине земље чланице Европске уније. Криза је открила фундаменталне слабости Европске уније. Европска унија се налази пред великим изазовом: како обезбиједити просперитетан развој у будућности? Аутор посебно наглашава да је Европској унији потребан већи степен политичке и фискалне интеграције, веће улагање у истраживање и развој ради развијања економије утемељене на знању и иновацијама, квалитетније образовање, већи степен запослености и заштите животне средине. Европска унија треба ријешити сопствене слабости и даљњим процесом интеграције обезбиједити нове изворе снаге.

Књиге (монографије):

- 1) Жарковић Н. (2015). *Глобална економска криза и положај мање развијенијих земаља Европске уније – Монографија*, рецензенти: проф. др Вујо Вукмирица, професор емеритус и проф. др Горан Поповић, редовни професор, Лакташи, ГрафоМарк.

Монографија мр Николе Жарковића „Глобална економска криза и положај мање развијенијих земаља Европске уније“ обухвата 234 странице и бави се, једним од најактуелнијих проблема Европске уније, утицајем глобалне економске кризе на положај мање развијенијих земаља Уније и не само њих, већ и односа развијенијих и мање развијенијих земаља Европске уније.

Монографија, поред предговора, садржи четири дијела који су међусобно повезани и представљају методолошки и садржајно јединствену научно-истраживачку цјелину. У сваком дијелу монографије дато је, поред различитих мишљења и

мишљење аутора.

Први дио монографије под насловом „Појам и генеза економских криза“ посвећен је свјетским економским кризама до 2008. године, њиховим узроцима, пољедицама, димензијама, заједничким карактеристикама и поукама које се могу извући из тих криза. Аутор наглашава да тржишну привреду прати циклично кретање у којем се наизмјенично, у различитим временским интервалима, смјењује експанзија, рецесија и депресија.

Други дио монографије под насловом „Карактеристике глобалне економске кризе 2008. године“ разматра кључне карактеристике глобалне економске кризе, њене узroke, пољедице и различите мјере и концепте на њеном превазилажењу.

Трећи дио монографије под насловом „Утицај глобалне економске кризе на поједине земље Европске уније“ посвећен је утицају глобалне економске кризе на поједине земље Европске уније. Компаративном анализом макроекономских показатеља аутор је доказао да је утицај глобалне економске кризе на мање развијеније у односу на развијеније земље Европске уније израженији по узроцима, пољедицама и трајању кризе. Монографија посебно анализира кризу у Њемачкој, Француској и Белгији, као развијенијим земљама, и Грчкој, Шпанији, Португалији и Кипру, као мање развијенијим земљама Европске уније.

Четврти дио монографије под насловом „Утицај глобалне економске кризе на развој процеса интеграције Европске уније и њено отклањање“ је посвећен актуелним проблемима са којима се суочава Европска унија нарочито израженим у разликама, међу чланицама, током трајања садашње глобалне економске кризе. Криза је открила нове изазове са којима се Европска унија суочава и довела до проблема у њеном функционисању на које треба дати одговоре и рјешења. Аутор наглашава да је излазак из кризе тренутни изазов, али највећи изазов је отклонити „конструкцијске грешке“ ради отварања перспективе Европске уније и спречавања будућих криза.

Посматрајући монографију у целини може се закључити да је њен аутор mr Никола Жарковић извршио значајна истраживања и анализу утицаја глобалне економске кризе на положај мање развијенијих земаља Европске уније и дао свој запажен теоријски и практични допринос из ове области.

На основу објављена два научна рада и једне монографије, који су директно повезани са ужом научном области која је предмет истраживања докторске дисертације, даје се позитивна оцјена научног и стручног рада кандидата. Сви радови су из у же научне области међународна економија, као и проблематика која ће се истраживати у докторској дисертацији.

Кандидат mr Никола Жарковић својим досадашњим укупним научним радом и

ширином образовања показује способност истраживања и разматрања сложених економских проблема, као што су проблеми и перспектива Европске уније. На основу досадашњег научно-истраживачког рада, нивоа и ширине образовања кандидата, познавања методологије истраживања и добrog познавања предмета истраживања, Комисија је мишљења да је кандидат mr Никола Жарковић подобан за израду докторске дисертације на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци под насловом „**Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра**“.

- a) Навести неопходне биографске податке: школовање, успјех у току школовања, кретање у служби, резултати научно-истраживачког или стручног рада, јавна признања, друштвене активности и познавање страних језика;
- б) У прилогу биографије доставити списак објављених научних радова.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Значај истраживања

Европска унија је храбар визионарски пројекат уједињења европских народа. Предисторијат Европске уније је дуг више од шест деценија. Непосредно послије Другог свјетског рата Винстон Черчил, премијер Велике Британије, говорио је о потреби стварања „уједињених држава Европе“, које ће донијети „срећу, просперитет и славу“.

Европска унија је прошла дуг и тежак пут интеграција. Процеси интеграција одвијали су се постепено, кроз бројне расправе и компромисе долазило се до договора, који су отварали даљи пут развоја, а садржани су у бројним ратификованим уговорима. Међу важнијим су *Париски уговор* 1951., *Римски уговор* 1957., *Уговор из Мастрихта* 1992., *Амстердамски уговор* 1997., *Уговор из Нице* 2001. године и *Лисабонски споразум* 2007. године.

Два су главна мотива инспирисала европске земље да прихвате и уђу у европске интеграције. Прерастање Европе у истински интегрисано тржиште, које ће омогућити бржи економски развој појединачно и укупно, и тиме јачати улогу Европе у свјетској привреди. Друго, економским и политичким интеграцијама успоставити трајни мир и стабилност Европе.

Европску унију тренутно чини 28 земаља, у којој живи близу 500 милиона становника, различитих култура, историја, обичаја, са 24 званична и мноштво незваничних језика. Простире се од Арктичког океана на сјеверу до Средоземног мора на југу, и од Атлантског океана на западу до Црног мора на истоку. Европска унија је велико тржиште, велике куповне моћи и велика развојна шанса Европе и свијета.

Интеграције су присутне у свим областима економског, друштвеног и политичког живота, али у различитим дометима. У неким областима наднационална димензија је доминантнија од националне. Најбољи примјер је јединствена спољнотрговинска и монетарна политика, као и слобода кретања становништва укидањем граничних контрола између чланица Европске уније Шенгенским споразумом. С друге стране, у неким областима земље чланице не желе да се одрекну националног суверенитета попут фискалне политике, која је у надлежности земаља чланица, и само један мали дио фискалних прихода од око 1% бруто домаћег производа се издава у буџет Европске уније. Осим тога, мобилност радне снаге између земаља чланица је веома мала, због језичких, културних, историјских и обичајних разлика, као и бројних ограничења државном регулативом земаља чланица. У 2013. години нешто изнад седам милиона грађана Европске уније живјело је у другој држави чланици Европске уније која није држава њиховог поријекла. Економске и политичке интеграције нису доведене до нивоа који обезбеђује потребну ефикасност и просперитет Европске уније. Недостатак јаког политичког центра Европске уније може да ослаби достигнути ниво и даље процесе економских и политичких интеграција. Постоји опасност да се у јавности створи неповјерење у способност Европске уније да одговори на проблеме са којима се суочава.

Европска унија се налази пред великом изазовом, како превазићи постојеће слабости и обезбиједити даљи просперитетан развој? У условима економског раста и просперитета интеграцијска архитектура Европске уније и еврозоне није стварала веће проблеме. Међутим, актуелна економска и дужничка криза открила је све фундаменталне слабости Европске уније. Суштински проблем Европске уније је што она није држава, већ збир држава, које имају сопствене буџете, с врло мало фискалне интеграције, сопствена тржишта рада, с малом мобилношћу радне снаге, као и недовољан степен политичке интеграције (Кругман, 2012.). И то ствара проблеме у функционисању Европске уније, посебно у условима економских криза, јер постоје ограничene могућности дјеловања на превазилажењу криза и асиметричних шокова. Недостаци и слабости Европске уније се најбоље могу сагледати поређењем Европске уније са Сједињеним Америчким Државама. И Сједињене Америчке Државе нису имуне на асиметричне шокове, али када се појаве, превазилазе их знатно ефикасније од Европске уније, и то превасходно, из слједећих разлога. Први разлог је, што двије трећине остварених јавних прихода у Сједињеним Америчким Државама припадају савезном нивоу власти, а једна трећина савезним државама. Савезна влада сноси терет социјалних давања, осигурања за случај незапослености и врши капитална улагања у инфраструктуру, истраживање и развој. Она даје снажну подршку банкама, гарантује осигуране депозите преко Савезне корпорације за осигурање депозита (FDIC), сноси дио губитака хипотекарних кредита, као што је случај са савезним агенцијама Фани Мек и Фреди Мек, током садашње глобалне економске кризе (Стиглиц, 2015.). На тај начин се преко савезног буџета врши трансфер средстава од држава које су у

просперитету према државама које су у економској кризи. Такав фискални трансфер и друга наведена дјеловања не постоје у Европској унији, из разлога што од 40 евра прикупљених фискалних прихода 39 евра припада државама чланицама, а само 1 euro се уплаћује у заједнички буџет (Пелевић, Вучковић, 2005.). Еврозона је атипична економска унија, јер се о монетарној политици одлучује на централном нивоу, док је фискална политика углавном у надлежности земаља чланица. Аутори Уговора из Маастрихта су били свјесни чињенице да монетарна унија неће успјешно функционисати уколико фискална дисциплина није гарантована и ако није присутна фискална консолидација. Жак Делор (Jacques Delors), бивши предсједник Европске комисије, познат као један од „очева“ европске валуте евра, је указао на важност у одржавању равнотеже између монетарне и фискалне политике, називајући их „двије ноге“ Европске монетарне уније. Управо се јединствена монетарна уз децентрализовану фискалну политику показала као озбиљно ограничење Европске уније и еврозоне у успјешном одговору на кризу. Бројна су мишљења да ће даља перспектива Европске уније и еврозоне, у великој мјери, зависити од спремности земаља чланица да монетарну унију допуне фискалном унијом. Европска дужничка криза пружа доволно доказа да монетарна унија, без фискалне уније, не може да обезбиједи ефикасне одговоре на проблеме са којима се суочава еврозона.

Други разлог је, што Сједињене Америчке Државе представљају савремено уређену федералну државу утемељену на Уставу из 1789. године, који је достигао пуних 227 година свог политичког остварења, развоја и правне непрекидности. Творци Устава жељели су, и у томе успјели, да у савезној држави обезбиједе да и Савез и државе чланице имају основне функције државне власти – законодавну, извршну и судску. Тај посао није повјерен законодавној власти Савеза, него је разграничење надлежности извршено Уставом. Свако улажење Савеза у надлежности држава значио би повреду Устава. Неповредивост Устава штити Уставни суд који не дозвољава уплитање Савеза у надлежности држава, нити држава у надлежности Савеза. Федерални систем Сједињених Америчких Држава се показао врло ефикасним и постао узор и путоказ многим земљама у организацији државног уређења. То је потврђено и током садашње глобалне економске кризе на коју је дјеловано ефикасно са адекватним мјерама на њеном превазилажењу. Европска унија је заједница држава, конституисана уговором и представља неку врсту конфедералног уређења. Европска унија није држава, нема државни субјективитет, нема владу, нити доволно надлежности и инструмената за брзо и ефикасно дјеловање на проблеме, посебно у условима кризе, што се потврдило и током актуелне економске и дужничке кризе. Предузете мјере су биле споре, неадекватне, неправовремене и неефикасне. Европска унија има гломазну, непотпуну и скупу институционалну структуру власти. Са постојећим институцијама и механизмима, чак и са повећаном употребом већинског одлучивања, не може да апсорбује многе проблеме и изазове. То налаже потребу за прелаз из конфедерације у неки облик

федерације. Европска политичка интеграција се може успјешно постићи и осмислити ако се врши на основу подјеле суверенитета између Европске уније и националних држава. Само ако европске интеграције узимају националне државе и заједно са истима формирају неки прихватљив облик федерације, само ако њихове институције нису девалвиране или чак нестале, такав пројекат је изводљив и поред свих великих тешкоћа и отпора. Европска унија би требала еволуирати у правцу остварења неке врсте федерације Сједињених Европских Држава и успостављања ефикасне законодавне, извршне и судске власти, која ће дати снагу и стабилност Унији и допринијети њеном просперитетијем развоју. Све више добија на актуелности и значају визија Европе, коју је дао британски премијер Винстон Черчил, „ако Европа треба да се спаси биједе, од коначне пропasti, морамо да изградимо ново повјерење у европску породицу народа и да јој дамо политичку структуру у којој Европа може да живи у миру, сигурности и слободи. Постоји само један лијек. Морамо створити неку врсту Сједињених Европских Држава“. Делорова идеја је да би „федерацију националних држава“ требало у почетку формирати од шест држава оснивача које би представљале „центар гравитације“, покретачку снагу политичке интеграције, која би била отворена за све земље чланице и будуће кандидате и која би „глатко“ сарађивала са другим чланицама не угрожавајући достигнуте тековине Европске уније.

Трећи разлог је, што је радна снага у Сједињеним Америчким Државама много мобилнија у односу на Европску унију. Она је спремна да се, за обезбеђење запослења или боље услове рада, веће плате и друге погодности, пресели из једне државе у другу државу, чак и неколико хиљада километара удаљену од тренутног мјesta боравка. Захваљујући томе, када једна држава западне у економску кризу, радна снага одлази у друге државе које су мање погођене кризом или остварују успјешнији економски развој. Таква мобилност радне снаге има два позитивна ефекта. Држава која је погођена економском кризом растерећује се незапосленог становништва и других социјалних давања, а држава која има интензивнији економски развој добија квалификовану и углавном јефтинију радну снагу. У Европској унији и њеним чланицама покретљивост радне снаге је веома мала и углавном сав терет пада на државу чланицу погођену кризом.

Мобилност радне снаге између држава Европске уније, и унутар држава, је веома мала и поред тога што су Шенгенским споразумом укинуте граничне контроле између чланица Европске уније и успостављене на границама са трећим земљама. Разлике у језицима и култури, у значајној мјери, обесхрабрују већу покретљивост радне снаге између земаља чланица Европске уније. Међутим, постоје и друга ограничења која онемогућавају већу мобилност радне снаге. У већини земаља Европске уније тржишта рада су прилично синдикализована и оптерећена високим порезима и ограничењима државном регулативом. На примјер, прописи у неким земљама захтијевају да радници стекну пребивалиште прије добијања социјалне

помоћи за незапосленост и тиме отежавају незапосленим радницима у тражењу поса. Ниском степену мобилности радне снаге доприносе и рестрикције на мобилност радне снаге за новије чланице Европске уније, што представља контраст једном од централних питања Европске уније – слобода кретања. Тржишта рада у Европској унији треба учинити флексибилнијим да би се ублажили проблеми у превазилажењу асиметричних шокова и незапослености.

Увођење заједничке валуте евра довело је до већег степена интеграције тржишта роба и услуга односно обима трговинске размјене између земаља чланица, веће мобилности капитала, смањења трансакционих трошка и елиминисања унутрашњих валутних ризика земаља чланица Европске монетарне уније. Инвеститори су се осјећали сигурнијим да уложе свој новац у земље које су се, прије увођења евра, сматрале ризичним. Доласком евра каматне стопе центра и периферије Европске уније су се скоро изједначиле, премије на ризик улагања су сведене на минимум, тако да су шпански, италијански, чак и грчки дуг третирани скоро једнако сигурним, као и њемачки дуг. Све је то довело до динамичног раста услужног сектора, посебно стамбене изградње, у брзорастућој периферији Европске уније. Земље периферије Европске уније нису имале довољно сопственог капитала, па су развој, у значајној мјери, базирале позајмљивањем капитала из „европског центра“.

Доласком кризе, ствари су се из темеља промијениле. Привредна активност је опала, кредитна активност се смањила, фискални приходи су се смањили, незапосленост повећала и расходи за социјална издвајања порасли. Владе су настојале да, по скупој цијени, спасе банке од банкрота. Све је то утицало на нагли раст јавног дуга и буџетског дефицита. Каматне стопе на зајмове и дугорочне обvezнице земаља на периферији Европске уније су значајно порасле и неколико пута су постале веће у односу на земље „европског центра“. И одједном се еврозона и евро суочила са огромним асиметричним шоком, који је снажно утицао на поједине државе чланице због одсуства фискалне интеграције. Судбина евра и његова перспектива тијесно је везана за судбину и перспективу еврозоне и Европске уније.

Многи аутори су се бавили истраживањем потребе већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге у Европској унији, који би допринио даљој перспективи развоја Европске уније.

Студија под насловом „Фискална унија за евро: неке лекције из историје“ (енгл. *A fiscal union for the euro: some lessons from history*) аутора Мајкла Д. Бордоа (Michael D. Bordo) са Универзитета Ратцерс из Њујорка (Rutgers University, New York), Ларса Јонунга (Lars Jonung) са Универзитета Ланд из Краљевине Шведске (Lund University, Sweden) и Ањешке Маркевиц (Agnieszka Markiewicz) са Универзитета Ерасмус из Ротердама (Erasmus University, Rotterdam) наглашава важност наставка

европских интеграција кроз стварање фискалне уније у Европској унији. Према мишљењу аутора, актуелна финансијска криза, као дио глобалне економске кризе, представља најдужу и најдубљу кризу од времена Велике депресије. Криза која је настала у сабпрајм (енгл. *subprime*) хипотекарним тржиштима ширила се и појачавала кроз глобализована финансијска тржишта и резултирала је озбиљним дужничким кризама у неколико европских земаља. Ти догађаји открили су да Европска унија није имала довољно средстава да заустави спиралу европске дужничке кризе. Посебно, Европска унија не посједује паневропски фискални механизам у овом тренутку којим би се суочила са глобалном кризом. Циљ ове студије је да идентификује карактеристике снажног заједничког оквира фискалне политике, којим би се могле ублажити посљедице актуелне економске кризе. Студија је урађена уз коришћење историјских рјешења из домена фискалне политике пет савезних држава свијета: Аргентине, Бразила, Канаде, Њемачке и Сједињених Америчких Држава (Bordo et al, 2011).

Студија под насловом „Фискална унија у Европи? Ефекти прерасподјеле и стабилизације европског система пореских олакшица и фискалног механизма изједначавања“ (енгл. *Fiscal union in Europe? Redistributive and stabilising effects of a european tax-benefit system and fiscal equalisation mechanism*) аутора Оливера Баргина (Olivier Bargain) са Економског факултета у Марсеју (Aix-Marseille School of Economics, Marseille), Матијаса Долса (Mathias Dolls) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Клеменса Фуеста (Clemens Fuest) са Универзитета у Оксфорду (University of Oxford, Oxford) и Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Дирка Нојмана (Dirk Neumann) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Андреаса Пихла (Andreas Peichl) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne), Никоа Пестела (Nico Pestel) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne) и Себастијана Зиглоха (Sebastian Siegloch) са Универзитета у Келну (University of Cologne, Cologne) наглашава да је управо тренутна дужничка криза дала повода за дебату о већој фискалној интеграцији у Европи. Према мишљењу аутора, распрострањен је поглед да би кретање према „фискалној унији“ имало стабилизујући ефекат у случају макроекономских шокова. У овој студији проучавају се економски ефекти увођења два елемента фискалне уније: прво, јединствени порез Европске уније и систем трансфера и друго, јединствени систем фискалног изједначавања Европске уније. Користећи европски калкулатор пореских олакшица „EUROMOD“, аутори су истраживали репрезентативне микро податке за домаћинства из 11 земаља еврозоне да би симулирали ефекте реформских политика и да би проучавали њихове ефекте на расподјелу прихода, као и њихов утицај на аутоматске фискалне стабилизаторе. Аутори сматрају да би замјена једне трећине националних пореских система и система трансфера европским системом довела до значајних редистрибутивних ефеката унутар и широм држава чланица. Ови ефекти зависе од нивоа прихода и структуре постојећих националних пореских и трансферних система. Систем

Европске уније побољшао би фискалну стабилизацију посебно у државама у којима је кредитирање ограничено. Тај систем би апсорбовао између 10 и 15% макроекономских приходовних шокова. Увођење фискалног система изједначавања базираног на пореском капацитету прерасподијелило би приходе од држава са високим дохотком према државама са ниским дохотком (Bargain et al, 2012).

Студија под насловом „Завршавање Европске економске и монетарне уније“ (енгл. *Completing Europe's Economic and Monetary Union*) аутора Жан-Клод Јункера (Jean-Claude Juncker), Доналда Таска (Donald Tusk), Жерона Дижелблома (Jeroen Dijsselbloem), Мартина Шулца (Martin Schulz) детаљно је дефинисала пут према потпуној економској и монетарној унији кроз двије фазе. Прва фаза би представљала непосредне кораке које је потребно предузети у стварању потпуне економске и монетарне уније, а обухватала би временски период од 01.07.2015. до 30.06.2017. године. Друга фаза би представљала завршетак архитектуре економске и монетарне уније и завршила би се најкасније до 2025. године. Прва фаза представљала би наставак европских интеграција на пољу економске, финансијске и фискалне уније, демократске одговорности, легитимитета и јачања институција. Интеграције на пољу економске уније ишли би у смјеру нових подстицаја конвергенцији (приближавању), новим радним мјестима, привредном расту, стварању система институционалне конкурентности у еврозони, јачањем имплементације поступка рјешавања макроекономске неравнотеже, фокусирањем на запошљавање и социјалне перформансе, те јачањем координације економских политика у оквиру реконструисаног Европског семестра. На пољу финансијске уније планиран је завршетак процеса стварања банкарске уније, успостављање финансијског механизма – „моста“ за тзв. Јединствени фонд за рјешавање („Single Resolution Fund - SRF“), имплементација конкретних корака према заједничкој „заштитној мрежи“ за Јединствени фонд за рјешавање („Single Resolution Fund - SRF“), постизање договора о заједничком осигурању депозита, побољшање ефикасности инструмената за директну докапитализацију банака у Европском стабилизационом механизму (ESM), покретање „Уније тржишта капитала“ и јачање Европског одбора за системски ризик. Интеграције на пољу фискалне уније подразумијевају увођење новог савјетодавног Европског савјетодавног одбора (“European Fiscal Board - EFB”). Одбор би обезбиједио јавну и независну процјену, на европском нивоу, о томе како буџет и његово извршење дјелују на економске циљеве и препоруке дефинисане у фискалном оквиру Европске уније. Њихови савјети би требали да се уклопе у одлуке донесене од стране Европске комисије у контексту Европског семестра. На пољу демократске одговорности, легитимитета и институционалног јачања планира се обнављање Европског семестра. Реорганизација семестра извршиће се у двије узастопне фазе, са првом фазом посвећеној еврозони као цјелини, прије дискусије о конкретним питањима држава у другој фази. Такође, планира се јачање парламентарне контроле као дијела

Европског семестра. Пленарна дебата у Европском парламенту о годишњем истраживању раста планира се и прије и након што је издата од стране Европске комисије, праћена пленарном дебатом о специфичним препорукама за државе чланице. Планира се већа системска интеракција између комесара и националних парламената о специфичним препорукама за државе чланице као и при одређивању националних буџета. Такође, у плану је више системских консултација учешћем влада, националних парламената и социјалних партнера прије подношења годишњих националних програма реформи и стабилизације. На овом пољу планирано је повећање нивоа сарадње између Европског парламента и националних парламената, јачање управљања Еврогрупом, предузимање корака према заједничкој екстерној презентацији еврозоне, као и интегрисање у правни оквир Европске уније Уговора о стабилности, координацији и управљању, релевантних дијелова Евро плус пакта и међувладиног споразума о Јединственом фонду за рјешавање („Single Resolution Fund - SRF“). Друга фаза, која представља завршетак архитектуре економске и монетарне уније, подразумијева наставак европских интеграција на пољу економске и фискалне уније, као и демократске одговорности, легитимитета и институционалног јачања. На пољу економске уније процес конвергенције ће се формализовати и учинити више обавезујућим. Такође, на пољу фискалне уније планира се остваривање и подешавање функције макроекономске стабилности за еврозону и остваривање конвергенције према сличним отпорним националним економским структурама, што ће бити услов за приступ овом механизму. Интеграција Европског стабилизационог механизма (ESM) у правни оквир Европске уније и стварање министарства финансија еврозоне, које је одговорно за управљање финансијама на европском нивоу власти, кључни су сегменти зарштетка архитектуре економске и монетарне уније на пољу демократске одговорности, легитимитета и институционалног јачања (Juncker, 2014).

Значај фискалне интеграције истакао је Питер Б. Кенен (Peter B. Kenen) са Универзитета Принстон (Princeton University). Његови закључци донесени су поређењем привреда које, ако се изузму географске одлике, показују велике сличности (нпр. привреда Ирске и привреда Неваде). Наведене државе имале су велике стамбене балоне који су пукли; обе су се суновратиле у дубоку рецесију и искусиле огромну стопу незапослености; у обема су бројни случајеви неизвршавања хипотекарних обавеза. Али у случају Неваде, те шокове, у великој мјери, амортизује савезна влада. Невада Вашингтону плаћа много мање пореза него прије, али старији становници ове државе још увијек добијају пензије и здравствену помоћ – тако да држава Невада добија велику помоћ. За депозите у банкама Неваде гарантује савезна агенција, Савезна корпорација за осигурање депозита (енгл. *Federal Deposit Insurance Corporation - FDIC*), а неки од губитака услед неплаћања хипотекарних дугова падају на терет Фани и Фреди (енгл. *Fannie and Freddie*) који имају подршку савезне владе. Насупрот томе, Ирска се углавном

ослања само на себе, мора сама да извлачи из проблема своје банке, сама да плаћа пензије и здравство својим знатно умањеним приходима. Дакле, иако су времена тешка и у Невади и у Ирској, криза није у обе државе иста (Kenen et al, 2008).

У студији под насловом „Еврозони је потребна политичка унија“ (енгл. *The Eurozone in need of a Political Union*) аутора Гаја Ферхофштада (Guy Verhofstadt), лидера европских либерала и демократа у Европском парламенту и члана Комитета „Notre-Europe“ (енгл. the Notre-Europe's Committee), наглашава се потреба стварања економске и политичке уније која би омогућила опстанак еврозоне. Према мишљењу аутора стратегија „EU 2020“ не омогућава рјешење за све веће изазове еврозоне. Европској унији је потребно више јединства и више интеграције. Три кључне промјене неопходне су да би ова стратегија добила прилику да успије. Прво, еврозона нема прави економско-политички стуб да би дјеловала као тијело које одређује економску политику и да би била увјерена да државе чланице поштују такву политику. Стoga, нова агенда „Европа 2020“ требала би да напусти отворени метод координације у којем је дошло до размјене најбољих пракси, а додатни притисак би требао да охрабри државе чланице да прилагоде своје економске и социјалне политике. Потребна је стратегија „шаргарепе и штапа“ која ће довести до истинитог „управљања економијом“ постављањем Европске комисије као будуће владе Европске уније. Извршно тијело Европске уније ће имати моћ да алоцира додатне структурне фондове за државе које дају кредитабилне акционе планове и резултате, на пример, за реформе тржишта рада и потрошњу на истраживање и развој. Истовремено, Комисија би могла наметнути финансијске казне за државе чланице које нису усклађене са стратегијом. Економско-политички стуб био би важан први корак, али не би био довољан да осигура опстанак еврозоне. Грчка криза показала је да је монетарна унија неодржива без економске и политичке уније. Друго, највећи императивни задатак је стварање „Европског монетарног фонда“ (ЕМФ-а), у чијем би стварању државе еврозоне допринијеле сразмерно величини њиховог бруто домаћег производа. Свака држава чланица могла би да аплицира за средства ЕМФ-а до износа депонованих средстава. Ако би држави чланици била потребна додатна средства или гаранције, иста би морала прихватити јединствени програм реформи чије спровођење би надзирала Европска комисија. Као и Међународни монетарни фонд, Европски монетарни фонд би се могао рефинансирати путем задуживања. Треће, потребно је заједничко тржиште евро обвезница у оквиру еврозоне. То је можда једини начин којим би се постигло смањење разлика у маржи приноса између њемачких обвезница и обвезница Грчке, Португала или Шпаније до нивоа оствареног прије кризе, те да се поједностави начин на који државе чланице приступају фондовима (Verhofstadt, 2010).

У студији под насловом “Шта је политичка унија?“ (енгл. *What is political union?*), аутора Себастијана Дулиена (Sebastian Dullien) и Хозеа Игнација Торебланка (Jose Ignacio Torreblanca), разматрају се три избора о врсти политичке уније коју

европски лидери морају донијети. Први избор је између ограничено економске федерације, која има за циљ стабилизацију евра, и пуне економске федерације која би преузела традиционалне националне и државне задатке, као што су опорезивање, социјална заштита и прерасподјела. Други избор је између федерације засноване на правилима са врло малим простором за политику иновација и флексибилности и федерације са великим дискреционим овлашћењима и инструментима политике. Трећи избор је између политичког система који се ослања на индиректну легитимност, а којим се углавном управља кроз међурдјавне механизме, и политичког система који се ослања на инструменте директног легитимитета и који даје велика овлашћења извршне власти наднационалним институцијама попут Европске комисије (Dullien, 2012).

Покретљивост радне снаге је у средишту рада, под насловом „Теорија оптималних валутних зона“ (енгл. *The Theory of Optimum Currency Areas*), аутора Роберта А. Мандела (Robert A. Mundell), економисте поријеклом из Канаде, од којег је започета цијела област проучавања оптималне зоне заједничке валуте. У општим цртама, Манделов аргумент је слједећи: проблеми прилагођавања на истовремени бум у Саскачевану и криза у Британској Колумбији, или обрнуто, знатно су мањи ако се радници слободно крећу у потрази за послом. Радна снага се заиста слободно креће канадским регијама, изузимајући Квебек, слободно се креће и Сједињеним Америчким Државама. Међутим, нема значајније покретљивости радне снаге између европских држава. Иако Европљани почев од 1992. године имају законско право да се запосле било где у Европској унији, лингвистичке и културолошке разлике су довољно велике да чак и велике разлике у нивоу незапослености доводе само до миграција скромног обима (Mundell, 1961).

У једној економетријској студији под насловом „Једна валута за Европу? Лекције из валутне уније Сједињених Америчких Држава“ (енгл. *One Money for Europe? Lessons of the U.S. Currency Union*), у којој се пореде обрасци везани за незапосленост у регионима САД-а у односу на државе Европске уније, аутор Бери Ејхенгрин (Barry Eichengreen) са Универзитета Беркли у Калифорнији (Berkeley University, California), открио је да су разлике у стопама регионалне незапослености слабије и да имају мањи континуитет у САД-у, него што је то случај са разликама у националним стопама незапослености у Европској унији (Eichengreen, 1990).

Студија под насловом „Међурегионална мобилност у Европи“ (енгл. *Inter-regional Mobility in Europe*) аутора Питера Хубера (Peter Huber) одредила је главне препреке за покретљивост радне снаге унутар Европске уније. Према аутору, то више нису контроле на граници. Разлике у језицима и култури обесхрабрују кретање радне снаге између држава чланица Европске уније у већој мјери него што то важи, рецимо, за кретање унутар региона САД-а. Чак и унутар држава чланица Европске уније, вјероватно је, мобилност радне снаге ограничена дјелимично државном регулативом. На примјер, захтјев у неким државама чланицама Европске уније да радници стекну пребивалиште прије добијања социјалне помоћи за незапослене,

отежава незапосленим радницима тражење посла у регионима који су удаљени од њихових тренутних домова (Huber, 2004).

Актуелност истраживања ове теме посебно је добила на значају и актуелности садашњом економском и дужничком кризом Европске уније, која је открила њене фундаменталне слабости, за које треба изнаћи рјешења ради даљег просперитетног развоја Европске уније.

2.2. Преглед истраживања

Комплексност теме, проблема истраживања и постављених хипотеза захтијева да се истраживање састоји из више међусобно повезаних дијелова који ће представљати методолошки и садржајно јединствену научно-истраживачку цјелину.

У уводном дијелу биће образложени: проблем истраживања, постављена основна и помоћне хипотезе и методологија која ће бити коришћена приликом истраживања појединих питања и проблема.

У теоријском дијелу кандидат ће изложити циљеве, мотиве, хронологију формирања Европске уније и кључне институције Европске уније. Иако су се циљеви и мотиви, током интеграционих процеса, мијењали у основи су имали економску, политичку у безбједносну димензију у настојању да се у Европи обезбиједи економски прогрес, трајан мир и стабилност. О институцијама ће се говорити пропорционално њиховом значају.

У емпиријском дијелу кандидат ће истраживање усмјерити на кључне актуелне и системске проблеме Европске уније и дати препоруке за њихово превазилажење. Актуелни проблеми се огледају кроз дубоку економску кризу Европске уније, неостваривање стратешких циљева Лисабонског програма и Стратегије „Европа 2020.“, кризу евра, мигрантску кризу и излазак Уједињеног Краљевства из Европске уније. У условима раста и економског просперитета, асиметрија Европске уније и еврозоне није стварала веће проблеме. Међутим, у условима кризе асиметрија у Европској унији је дошла до изражaja што је створило велике проблеме. Асиметрични шокови су посебно погодили земље на периферији Европске уније. Криза је открила фундаменталне слабости Европске уније. Открила је нове изазове са којима се Европска унија суочава и потребу даљег јачања интеграционих процеса. Слабљење вриједности евра у односу на кључне свјетске валуте изазвало је дубоку забринутост о будућности јединствене валуте. Мигрантска криза је додатно дестабилизовала Европску унију. Уједињено Краљевство је на референдуму одржаном 23. јуна 2016. године изгласало излазак из Европске уније. У овом дијелу истраживања биће разматране кључне системске слабости постојеће институционалне структуре Европске уније и потреба за њихово превазилажење успостављањем већег степена политичке и фискалне интеграције и веће мобилности радне снаге. Системски проблеми Европске уније

су што она није држава, већ заједница држава, које имају сопствене буџете, с врло мало фискалне интеграције, недовољним степеном политичке интеграције и с малом мобилношћу радне снаге. И то ствара проблеме у функционисању и развоју Европске уније, посебно у условима економских криза и асиметричних шокова. Економска и дужничка криза у Европској унији пружа доволно доказа да монетарна унија, без фискалне уније, не може да обезбиједи ефикасне одговоре на проблеме са којима се суочава Европска унија и еврозона. Управо се јединствена монетарна уз децентрализовану фискалну политику показала као озбиљан проблем и ограничење даљег развоја Европске уније и еврозоне. Европска унија не може да апсорбује проблеме и изазове са постојећом институционалном архитектуром, потребан јој је већи степен политичке и фискалне интеграције и већа мобилност радне снаге ради ефикаснијег рјешавања проблема и изазова са којима се суочава.

Кандидат ће тежиште истраживања посветити доказивању постављених хипотеза да остваривање већег степена политичке и фискалне интеграције и веће мобилности радне снаге отвара већу перспективу развоја Европске уније и евра. Користећи искуства у функционисању федерализма у Сједињеним Америчким Државама и неким европским земљама кандидат ће препоручити неке реално могуће модалитетете за успостављање већег степена политичке и фискалне интеграције.

У оквиру истраживања кандидат ће посебну пажњу посветити мобилности радне снаге у Европској унији, прије и током кризе, географском кретању Исток-Запад и Југ-Сјевер, разликама у степену мобилности радне снаге у Европској унији и Сједињеним Америчким Државама, ограничавајућим факторима већег степена мобилности радне снаге у Европској унији и дати препоруке за већи степен мобилности радне снаге и њихов утицај на перспективу развоја Европске уније и евра.

На крају ће представити добијене резултате истраживања и извршиће тестирање основне и помоћних хипотеза. Образложиће научни и прагматични допринос дисертације, те дефинисати даље правце истраживања у овој области и извести закључке до којих се дошло на основу добијених резултата истраживања.

2.3. Циљеви истраживања

Полазећи од теме, проблема и предмета истраживања, кандидат је поставио научне и друштвене циљеве истраживања.

Научни циљеви истраживања су обрађени кроз научно описивање, класификацију, објашњење и предвиђање.

- Научно описивање:* На основу проучавања и анализе релевантне литературе и спроведеног истраживања из области предмета истраживања описаће се утицај

већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге на перспективу развоја Европске уније и евра. Током истраживања биће коришћена досадашња домаћа и страна истраживања из ове области, као и подаци расположивих статистичких база референтних институција. Истраживањем ће се настојати потврдити теза да већи степен фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге доприноси даљој перспективи развоја Европске уније и евра.

2. *Класификација.* Анализом доступне домаће и стране литературе и расположивих података из статистичких база референтних институција извршиће се адекватна класификација елемената и проблема који се налазе у узрочно-посљедичној вези, ради стварања што потпуније и јасније слике утицаја већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге на даљу перспективу развоја Европске уније и евра.
3. *Објашњење.* У докторској дисертацији ће бити објашњене узрочно-посљедичне везе између већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге и перспективе развоја Европске уније и евра, да би се дошло до сазнања шта би требало предузети да би се дошло до просперитетнијег развоја Европске уније и евра.
4. *Предвиђање.* На основу добијених резултата истраживања биће предложене препоруке шта би требало урадити да се обезбиједи већи степен фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге, који би допринијели перспективнијем развоју Европске уније и евра.

Друштвени циљеви истраживања

Потенцијалне директне или индиректне користи од овог истраживања имаће:

Академска заједница

- Давање доприноса академској заједници у сазнању да већи степен фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге доприноси даљој перспективи развоја Европске уније и евра.
- Стварање основе за даљња истраживања у овој области.

Институције Европске уније

Истраживање може да користи креаторима интеграционих процеса у Европској унији у сазнању да предузимањем конкретних корака ка већем степену фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге отварају даљу перспективу развоја Европске уније и евра.

2.4. Хипотезе истраживања

На основу проблема, предмета и циљева истраживања, те резултата досадашњих истраживања, кандидат је поставио основну и помоћне хипотезе.

Основна хипотеза прозилази из постављеног проблема истраживања и гласи:

Перспектива развоја Европске уније и евра зависи од већег степена фискалне и политичке интеграције и веће мобилности радне снаге.

Помоћне хипотезе

Хипотеза 1: Без дубље фискалне интеграције нема стабилног развоја Европске уније и евра.

Хипотеза 2: Европска унија нема капацитета да са постојећом институционалном структуром и механизмима да одговоре на сложене проблеме садашњости и будућности и то налаже потребу институционалних реформи које ће обезбиједити већи степен политичке интеграције и отворити даљњу перспективу развоја Европске уније и евра.

Хипотеза 3: Перспектива развоја Европске уније и евра у зависности је од већег степена мобилности радне снаге.

2.5. Материјал и метод рада

Кандидат ће током истраживања примјењивати комбинацију више научних метода. У том смислу, биће коришћена дедуктивна и индуктивна метода, метода анализе и синтезе, метода апстракције и конкретизације, компаративна метода, корелациони и регресиона анализи, метода класификације, метода доказивања и метода дескрипције, са посебним акцентом на њиховој објективности, поузданости и прецизности. Дедуктивни метод, као строго логички метод, биће коришћен у теоријским анализама, при чему су полазне претпоставке постављене хипотезама. Метода индукције биће коришћена за извођење закључака о ефектима већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге на перспективу развоја Европске уније. У дијелу који се бави поређењем макроекономских показатеља користиће се компаративна метода.

У сврху обраде података и доказивања хипотеза користиће се бројне дескриптивне статистике, те специфичне статистичке методе помоћу којих ће се анализирати природа и интензитет веза између макроекономских варијабли (метод корелације и регресије).

Литература и подаци биће коришћени из објављених научно-истраживачких радова и књига, које су везане за подручје истраживачке теме, релевантних статистичких билтена, билтена и извештаја међународних финансијских институција и

институција Европске уније. Један дио литературе су и интернет извори релевантних институција.

2.6. Научни допринос истраживања

Досадашња истраживања су се углавном бавила појединачним сегментима интеграције и њиховим утицајем на боље функционисање Европске уније. Ово истраживање обухвата више кључних недовољно интегрисаних сегмената интеграције Европске уније. На научно утемељен начин бави се утицајем већег степена фискалне и политичке интеграције и веће мобилности радне снаге на перспективу развоја Европске уније.

Ово истраживање је посебно важно и значајно у овом тренутку када Европска унија пролази кроз најдубљу кризу од свог оснивања. Вишегодишња економска криза је избрисала прогрес европских земаља прије настанка кризе. Мигрантска криза је додатно дестабилизовала Европску унију. Уједино Краљевство је на референдуму одржаном 23. јуна 2016. године изгласало излазак из Европске уније.

На основу постављених хипотеза и теоријско-емпиријских истраживања утврдиће се утицај већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге на перспективу развоја Европске уније и евра. Свеобухватном анализом доћи ће се до сазнања које кораке треба предузети и које модалитете примијенити ради обезбеђења већег степена фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге Европске уније. Резултати истраживања могу да послуже као добра основа за дефинисање циљева, мисије, визије и стратегије Европске уније, у средњем и дугом року, које се односе на већи степен фискалне и политичке интеграције и мобилности радне снаге.

- а) Значај истраживања;
- б) Преглед истраживања;
- в) Радна хипотеза са циљем истраживања;
- г) Материјал и метод рада;
- д) Научни допринос истраживања.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија је, на основу прегледане документације, јединствена у оцјени да кандидат испуњава све потребне услове за израду докторске дисертације и да је предложена тема прихватљива и пожељна да се истражује као докторска дисертација.

Позитивну оцјену о подобности кандидата Комисија доноси имајући у виду:

- да кандидат mr Никола Жарковић има звање магистра економских наука из научне области у којој пријављује тему докторске дисертације;
- да кандидат има објављене научне радове и монографију који потврђују

способност и квалификованост кандидата за научно-истраживачки рад;

- да је кандидат добар познавалац области у којој пријављује докторску дисертацију, тако да је Комисија мишљења да је уз остале наведене квалификације, дистинктан једној овако изазовној теми дисертације;
- да је радио на радним позицијама стекао значајно практично и истраживачко искуство.

Позитивну оцјену о прихватљивости предложене теме докторске дисертације под насловом "**Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра**", Комисија заснива и на сљедећим чињеницама:

- кандидат, нити било које друго лице, до сада није предлагало или радио докторску дисертацију под наведеним насловом на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, а према информацијама доступним Комисији, ни на другим факултетима у Босни и Херцеговини и окружењу;
- тема докторске дисертације је по наслову и основним садржајним елементима довољно широка да се може сматрати погодном и пожељном за самостално научно истраживање;
- тема докторске дисертације је изузетно актуелна и значајна, посебно у овом тренутку дубоке кризе Европске уније, за коју треба дати адекватне одговоре ради обезбеђења њеног просперитетног развоја;
- предложена тема докторске дисертације и концепт истраживања—од дефинисања проблема истраживања, предмета и циља, метода научно-истраживачког рада, структуре садржаја, хипотеза и библиографије, па до очекиваних резултата и закључака – наговештава да ће кандидат дати свој оригинални научни допринос у овој области.

На основу наведених констатација, Комисија предлаже Научно–наставном вијећу Економског факултета Универзитета у Бањој Луци да прихвати овај извјештај и одобри мр Николи Јарковићу израду докторске дисертације под насловом "Генеза формирања и перспектива развоја Европске уније и евра".

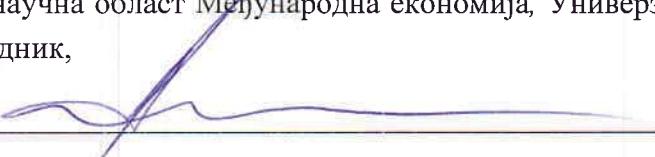
- a) Кратка оцјена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради дисертације;
- б) Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати;
- в) Мишљење о предложеном методи истраживања;
- г) Уколико комисија сматра да кандидат не посједује одговарајуће научне и стручне квалификације, да неке претпоставке кандидата у вези пријављене дисертације нису тачне или је предложен метод рада неадекватан, исти треба детаљно образложити.
- д) Приједлог са образложеном оцјеном о подобности теме и кандидата (Обавезно написати оцјену да ли су тема и кандидат подобни или не)

У Бањој Луци, 22.08.2016. године.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

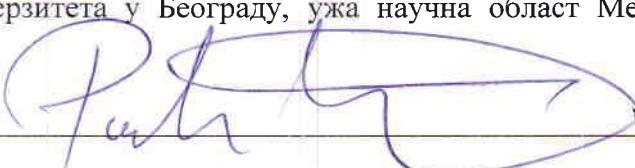
1. Др Горан Поповић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Међународна економија, Универзитет у Бањој Луци, предсједник,

2. Др Гордана Ченић Јотановић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Међународна економија, члан,

3. Др Радован Ковачевић, редовни професор, Економски факултет Универзитета у Београду, ужа научна област Међународна економија, члан.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложение, односно разлоге због којих не жели да потпише извјештај.